

7. Functional duties of the employees of the Kyiv Regional office of Scientific and forensic Expertise. TSDAVO Ukrainy. F. 8, op. 1, spr. 1309, ark. 49.
8. Bulletin Of The National Commissariat Of Justice (1923), Kharkov, Ukraine.
9. Lysychenko, V.K. and Sabur, Y.V. (1983), "The development of criminalistics and judicial examination in the first years of the Soviet power in the RSFSR and the USSR", *Krymynalystyka y SE*, vol 26, p. 11.
10. The regulations on the Offices IPPS revenues Affairs "increased significantly" (Zvit pro robotu Kyivs'koho Kraievoho KNSE za 1923 r.), TSDAVO Ukrainy. F. 8, op. 1, spr. 1309, ark. 9.
11. STATEMENT on the work of CCNSE (1923), TSDAVO Ukrainy. F. 8, op. 1, spr. 1309, ark. 2.

Рецензент: Сіцінський А.С., д.держ.упр., професор

УДК 351

Червякова О.В.,

к.держ.упр.,
доцент кафедри державного управління
Національного університету біоресурсів та
природокористування

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕКСПЕРТНОГО ОЦІНЮВАННЯ МОЖЛИВОГО УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСІВ ТА МЕХАНІЗМІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Анотація. Проведено експертне опитування державних службовців на предмет підвищення розуміння ними процесів та механізмів самоорганізації у системах державного управління з метою застосування отриманих та поміркованих знань для підвищення ефективності та результативності їх роботи. Результати такого опитування представлені за допомогою гендерного підходу, що надає можливості виявити особливості його застосування у практиці державного управління. Як показало дослідження, таких особливостей чимало й їх слід обов'язково враховувати, зокрема при підготовці стратегій, концепцій, програмно-цілевих документів, а також у програмах освітньої підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців.

Ключові слова : гендерні особливості, вдосконалення, експертне оцінювання, механізми, процеси, самоорганізація, система державного управління.

Червякова О.В.,

к.гос.упр., доцент кафедри государственного управления Национального
университета биоресурсов и природопользования

ГЕНДЕРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ЭКСПЕРТНОГО ОЦЕНИВАНИЯ ВОЗМОЖНОГО УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПРОЦЕССОВ И МЕХАНИЗМОВ САМООРГАНИЗАЦИИ В СИСТЕМЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ

Аннотация. Проведен экспертный опрос государственных служащих на предмет повышения понимания ими процессов и механизмов самоорганизации в системах государственного управления с целью применения полученных и осмысленных знаний для повышения эффективности и результативности их работы. Результаты

такого опроса представлены с помощью гендерного подхода, что дает возможность выявить особенности его применения в практике государственного управления. Как показало исследование, таких особенностей немало и их следует обязательно учитывать, в частности, при подготовке стратегий, концепций, программно-целевых документов, а также в программах образовательной подготовки и повышения квалификации государственных служащих.

Ключевые слова: гендерные особенности, совершенствование, экспертная оценка, механизмы, процессы, самоорганизация, система государственного управления.

Chervyakova O.V.,

PhD Public Administration, Doctoral student of department Regional Administration
and local government KRI NAPA

GENDER FEATURES POSSIBLE IMPROVEMENT EXPERT EVALUATION PROCESSES AND MECHANISMS OF SELF- ORGANIZATION IN PUBLIC ADMINISTRATION

Annotation. An expert survey of civil servants in terms of enhancing their understanding of the processes and mechanisms of self-organization in systems of governance in order to apply acquired knowledge and moderate to enhance the efficiency and effectiveness of their work. The results of this survey are presented using a gender approach provides opportunities to reveal features of its application in practice of the government . The study showed that many of these features , and they should be taken into consideration , particularly in the preparation of strategies , concepts, software and target documents as well as educational programs for training and retraining of civil servants. Problem setting. The author conducted two surveys of expert civil servants in terms of determining the directions and measures for possible improvement of processes and mechanisms of self-organization in the public administration.

It turned out that this was the case as a coincidence, and so quite a substantial deviation peer reviews and cholovykiv women from different perspectives survey. This led to umku summarize and analyze the results from the standpoint of gender mainstreaming. Paper objective is to identify gender-specific expert evaluation of possible improvements of processes and mechanisms of self-organization in the public administration. Paper main body. Each of the two expert surveys conducted in 2013 and 2014 in the Institute for Advanced Studies of the National University of Life and Nature in "Civil Service". Whenever zdiysnyuvadosya survey of public officials in the amount of 100 persons with higher education, among them 50 women and 50 men. The survey was conducted by questionnaire "Improvement of self-organization in the public administration" and "Improving self-management in the state" closed type, containing several answers to each of the questions asked of the possibility provided for their selection by ticking one to five answers, adding responses not covered by the questionnaire. The compilation of questionnaires preceding detailed analysis of national strategies for social development, taking into account factors of self-organizing capacity. In processing the completed questionnaires in addition to the main results of the expert survey - to identify areas and measures to improve potsesiv and mechanisms of self-organization in public administration, was also identified and analyzed a survey of gender assumptions. Vidileno two gender-specific blocks: block matches the actual views of women and men to answer the questions as well as block significant differences in these views. Conclusions of the research. An expert survey of civil servants in terms of enhancing their understanding of the processes and mechanisms of self-organization in systems of governance in order to apply acquired knowledge and moderate to enhance the efficiency and

effectiveness of their work. The results of this survey are presented using a gender approach provides opportunities to reveal features of its application in practice of the government. The study showed that many of these features, and they should be taken into consideration, particularly in the preparation of strategies, concepts, software and target documents as well as educational programs for training and retraining of civil servants.

Key words: gender features, improvements, expert evaluation, mechanisms, processes, self-organization, the system of public administration.

Постановка проблеми. Автором проведено два експертних опитування державних службовців на предмет визначення напрямів та заходів з можливого удосконалення процесів і механізмів самоорганізації в системі державного управління. Виявилося, що при цьому мало місце як співпадіння, так й достатньо суттєве відхилення експертних оцінок жінок та чоловіків з різних позицій опитування. Це наштовхнуло на умку узагальнити та проаналізувати отримані результати з позиції гендерного підходу.

Метою даної статті є виявлення гендерних особливостей експертного оцінювання можливого удосконалення процесів і механізмів самоорганізації в системі державного управління.

Аналіз наукового доробку. Сучасні проблеми та питання удосконалення процесів самоорганізації в системі державного управління розглядалися в роботах [1 - 3]. Виклад основного матеріалу. Кожне з двох експертних опитувань проводилося у 2013 та 2014 роках в Інституті підвищення кваліфікації Національного університеті біоресурсів та природокористування за напрямом «Державна служба». Кожного разу здійснювалося опитування державних службовців у кількості 100 осіб з вищою освітою, серед яких було 50 жінок та 50 чоловіків. Опитування проводилося за анкетами «Удосконалення процесів самоорганізації в системі державного управління» та «Удосконалення механізмів самоорганізації в системі державного управління» закритого типу, що містили по кілька відповідей на кожне з поставлених запитань з передбаченою можливістю їх вибору шляхом позначки від одного до 5 відповідей, а також додавання відповідей, не передбачених анкетами. Складанню анкет передував ґрунтовний аналіз вітчизняних стратегій суспільного розвитку з урахуванням чинників самоорганізаційної спроможності, виділених в роботах [1, 2].

При обробці заповнених анкет окрім основного результату експертного опитування – виявлення напрямів та заходів щодо вдосконалення процесів і механізмів самоорганізації в системі державного управління, також було виявлено та проаналізовано гендерні особливості такого опитування, узагальнення яких наведено нижче.

Віділено два блоки гендерних особливостей: блок фактичного співпадіння поглядів жінок та чоловіків щодо відповідей на поставлені запитання, а також блок суттєвих розбіжностей в цих поглядах.

В першу чергу розглянемо блок схожості поглядів жінок та чоловіків щодо відповідей на поставлені запитання.

До цього блоку увійшли оцінки експертів:

- розуміння процесів самоорганізації в системі державного управління як взаємодії суб'єкта та об'єкта управління (цикл управління) (чоловіки - 40%, жінки - 46%) та як самовпорядкування в системі (чоловіки - 36%, жінки - 34%);

- важливості вдосконалення процесів самоорганізації в системі державного управління як на державному рівні (чоловіки - 96%, жінки - 100%), так і на рівні сфери чи галузі (чоловіки - 100%, жінки - 100%), а також на регіональному та територіальному рівнях (чоловіки - 100%, жінки - 98%);

- низки чинників щодо ступеню впливу на самоорганізацію в системі державного управління, зокрема: механізмів (чоловіки – 6 місце, жінки – 5 місце), умов (чоловіки – 5 місце, жінки – 6 місце), контролю (чоловіки та жінки – 7 місце), технологій (чоловіки та жінки – 8 місце), діяльності об'єкта управління (чоловіки та жінки – 10 місце);

- більшості зовнішніх умов впливу на самоорганізацію у системі державного управління в Україні, серед яких: стабільність або нестабільність політичної системи (чоловіки - 80%, жінки - 80%); рівень розвитку суспільства (чоловіки - 72%, жінки - 70%); відповідність вітчизняного законодавства міжнародним нормам (чоловіки - 58%, жінки - 58%); рівень розвитку інформаційних технологій (чоловіки - 50%, жінки - 52%); рівень інвестиційної привабливості (чоловіки - 44%, жінки - 44%); рівень участі країни в діяльності міжнародних організацій та в міжнародних проектах (чоловіки - 34%, жінки - 36%);

- частки глобалізаційних впливів на самоорганізацію системи державного управління в Україні, а саме: демократизації суспільства (чоловіки – 3 місце, жінки – 2 місце); формування суспільства сталого розвитку (чоловіки – 5 місце, жінки – 4 місце); розбудови інформаційного суспільства (чоловіки – 6 місце, жінки – 7 місце); розбудови інноваційного суспільства (чоловіки та жінки – 8 місце);

- низки внутрішніх (суб'єктивних) умов впливу на самоорганізацію у системі державного управління в Україні, а саме: нормативно-правового забезпечення (чоловіки - 76%, жінки - 70%); державної кадрової політики (чоловіки - 66%, жінки - 72%); наявності механізмів контролю (чоловіки та жінки - 46%); розмежування функцій між суб'єктами, відсутності їх дублювання (чоловіки - 36%, жінки - 40%); технологічного забезпечення (чоловіки - 30%, жінки - 34%); організаційної структури системи суб'єктів управління та окремих з них (чоловіки - 20%, жінки - 26%);

- певних механізмів (засобів, технологій, інструментів), що найбільш впливають на процеси самоорганізації в системі державного управління в Україні, а саме: законодавства (чоловіки - 76%, жінки - 80%); взаємоузгодженості стратегій, державних політик і програм (чоловіки - 60%, жінки - 58%); державного контролю (чоловіки - 52%, жінки - 54%);

стратегічного управління та планування на державному рівні (чоловіки - 34%, жінки - 40%); стратегічного управління та планування на регіональному та територіальному рівнях (чоловіки - 40%, жінки - 34%); розроблення та реалізації державних політик (чоловіки - 36%, жінки - 44%); програмування регіонального та територіального розвитку (чоловіки та жінки – 16%);

- деяких механізмів (засобів, технологій, інструментів) впливу на процеси самоорганізації в системі державного управління в Україні на предмет потреби їх вдосконалення, а саме: стратегічного управління та планування на регіональному та територіальному рівнях (чоловіки - 46%, жінки - 38%); розроблення та реалізації державних політик (чоловіки - 42%, жінки - 40%); програмування регіонального та територіального розвитку (чоловіки – 16% та жінки – 14%);

- недоцільності реалізації у вітчизняних стратегіях розвитку етапів, які не обумовлені відповідними державними політиками (чоловіки – 88% та жінки – 94%);

- поширення на Україну зарубіжного досвіду щодо періодичного перегляду прийнятих стратегій розвитку (чоловіки – 94% та жінки – 82%);

- низки найбільш важливих чинників при розробці стратегій розвитку, а саме: ресурсів (чоловіки – 92% та жінки – 88%); цілей (чоловіки – 74% та жінки – 80%); етапів реалізації (чоловіки – 56% та жінки – 50%); моніторингу та контролю (чоловіки – 50% та жінки – 56%); технологій (чоловіки – 52% та жінки – 44%); умов (вихідні та реалізації) (чоловіки – 44% та жінки – 40%); ідей (чоловіки – 36% та жінки – 40%); суб'єктів управління (чоловіки – 20% та жінки – 20%);

- застосування нормативно-правових актів для введення в дію державних стратегій розвитку, державних політик, державних програм, національних проектів, галузевих та регіональних стратегій розвитку, в т.ч.: 1) для державних стратегій розвитку: законами України (чоловіки – 58% та жінки – 52%); постановами уряду (чоловіки – 22% та жінки – 16%); наказами міністерств (чоловіки та жінки – 14%); 2) для державних політик: законами України (чоловіки – 36% та жінки – 44%); постановами парламенту (чоловіки - 18%, жінки - 22%); постановами уряду (чоловіки – 16% та жінки – 16%); 3) для державних програм: постановами уряду (чоловіки – 64% та жінки – 62%); постановами парламенту (чоловіки - 24%, жінки - 24%); 4) для національних проектів: постановами парламенту (чоловіки - 48%, жінки - 52%); указами глави країни (чоловіки - 22%, жінки - 32%); постановами уряду (чоловіки – 30% та жінки – 28%); 5) для галузевих та регіональних стратегій розвитку: постановами уряду (чоловіки – 32% та жінки – 24%); постановами парламенту (чоловіки - 10%, жінки - 12%);

- форми документа для розроблення державної політики, а саме: закону (чоловіки 36% та жінки – 44%);

– термінів, на які розробляються національні проекти, а саме: 2-5 років (60% голосів у жінок і 58% у чоловіків); 4 роки (40% голосів у жінок і 40% у чоловіків);

– доцільності перегляду державних програм і скорочення їх чисельності (84% голосів у жінок і 92% у чоловіків);

– заходів, які можуть істотно підвищити ефективність реалізації стратегій державного розвитку, державних політик, державних програм, в т.ч.: 1) для стратегій державного розвитку: конкретність заходів (чоловіки - 44%, жінки - 48%); належне фінансування (чоловіки - 36%, жінки - 44%); затвердження законом (чоловіки - 36%, жінки - 44%); щорічна актуалізація (чоловіки - 38%, жінки - 39%); підвищення відповідальності (чоловіки - 26%, жінки - 22%); обов'язковість блока інновацій (чоловіки - 18%, жінки - 16%); 2) для державних політик: затвердження законом (чоловіки - 36%, жінки - 40%); підвищення відповідальності (чоловіки - 32%, жінки - 40%); громадський контроль (чоловіки 32% та жінки - 30%); обов'язковість блока інновацій (чоловіки - 24%, жінки - 20%); незалежне оцінювання (чоловіки 18% та жінки - 18%); належне фінансування (чоловіки - 14%, жінки - 18%); 3) для державних програм: належне фінансування (чоловіки - 70%, жінки - 72%); конкретність заходів (чоловіки - 40%, жінки - 40%); затвердження законом (чоловіки - 32%, жінки - 32%); щорічна актуалізація (чоловіки - 18%, жінки - 44%); громадський контроль (чоловіки 24% та жінки - 24%); обов'язковість блока інновацій (чоловіки - 20%, жінки - 20%).

Далі розглянемо блок оцінок поглядів жінок та чоловіків щодо відповідей на поставлені запитання, де спостерігалися певні розбіжності. До цього блоку увійшли оцінки експертів:

– низки чинників щодо ступеню впливу на самоорганізацію в системі державного управління, зокрема: зокрема законодавства (чоловіки – надано 1 місце, жінки – 4 місце), цілей (чоловіки – 2 місце, жінки – 1 місце), ресурсів (чоловіки – 3 місце, жінки – 2 місце), ідей (чоловіки – 4 місце, жінки – 3 місце), моніторингу (чоловіки – 11 місце, жінки – 9 місце) та менеджменту (чоловіки – 9 місце, жінки – 11 місце). Причому, кожний з чотирьох чинників, зазначених першими, отримав оцінку в межах 1-4 місць, тобто був віднесений респондентами до найважливіших;

– групи зовнішніх (об'єктивних) умов впливу на самоорганізацію у системі державного управління в Україні, серед яких: стан зовнішньої підтримки політичного та стратегічного курсу країни (чоловіки - 42%, жінки - 52%); стан світового розвитку (чоловіки - 34%, жінки - 44%); стан зовнішньої залежності або незалежності (чоловіки - 40%, жінки - 30%); глобалізаційні впливи (чоловіки - 28%, жінки - 20%); ступінь відкритості країни (чоловіки - 18%, жінки - 12%);

– низки глобалізаційних впливів на самоорганізацію системи державного управління в Україні за їх ступенем, а саме: євроінтеграція (чоловіки – 4 місце, жінки – 1 місце); формування громадянського

суспільства (чоловіки – 1 місце, жінки – 3 місце); боротьба з корупцією (чоловіки – 2 місце, жінки – 5 місце); євроатлантична інтеграція (чоловіки – 9 місце, жінки – 6 місце); європейська культура (чоловіки – 7 місце, жінки – 9 місце);

– низки внутрішніх (суб'єктивних) умов впливу на самоорганізацію у системі державного управління в Україні, а саме: інформаційного забезпечення (чоловіки - 30%, жінки - 62%); відповідності структури функціям, визначеним стратегією, державною політикою на певну перспективу (чоловіки - 58%, жінки - 40%); відповідності та достатності повноважень у суб'єктів (чоловіки - 40%, жінки - 28%); наявності механізмів координації взаємодії з іншими суб'єктами (чоловіки - 44%, жінки - 24%); легітимності діяльності суб'єктів (чоловіки - 30%, жінки - 18%); узгодженості таких функцій з потребами об'єкта (чоловіки - 14%, жінки - 28%); аналітичного забезпечення (чоловіки - 10%, жінки - 12%);

– частки механізмів (засобів, технологій, інструментів), що найбільш впливають на процеси самоорганізації в системі державного управління в Україні, а саме: національного проектування (національні проекти) (чоловіки - 14%, жінки - 20%); програмування соціального та економічного розвитку країни (чоловіки - 18%, жінки - 36%); державного цільового програмування (чоловіки - 24%, жінки - 14%); державного бюджетування (чоловіки - 50%, жінки - 36%); адміністративного реформування (чоловіки - 34%, жінки - 16%); аналітичного прогнозування (чоловіки - 26%, жінки - 16%); громадського контролю (чоловіки - 20%, жінки - 36%);

– більшості механізмів (засобів, технологій, інструментів) впливу на процеси самоорганізації в системі державного управління в Україні на предмет потреби їх вдосконалення, а саме: законодавства (чоловіки - 80%, жінки - 96%); взаємоузгодженості стратегій, державних політик і програм (чоловіки - 26%, жінки - 58%); державного контролю (чоловіки - 42%, жінки - 52%); стратегічного управління та планування на державному рівні (чоловіки - 54%, жінки - 18%); державного бюджетування (чоловіки - 60%, жінки - 46%); національного проектування (національні проекти) (чоловіки - 16%, жінки - 6%); адміністративного реформування (чоловіки - 18%, жінки - 32%); громадського контролю (чоловіки - 38%, жінки - 24%); державного цільового програмування (чоловіки - 30%, жінки - 22%); аналітичного прогнозування (чоловіки - 8%, жінки - 24%); програмування соціального та економічного розвитку країни (чоловіки - 24%, жінки - 30%);

– доцільного терміну прийняття стратегій розвитку держави, а саме: на початку періоду перебування у владі (чоловіки - 66%, жінки - 46%); у будь який час перебування у владі (чоловіки - 12%, жінки - 38%); перед виборами глави держави (чоловіки - 22%, жінки - 16%);

– важливості взаимообумовленості стратегій державного розвитку, державних політик та програм (чоловіки - 64%, жінки - 86%);

- доцільності впровадження в Україні практики розробки стратегій і програм розвитку країни, розрахованих на більший термін, ніж час, на який обирається перша особа країни (чоловіки - 64%, жінки - 86%);
- важливості чинника «механізми управління» при розробці стратегій розвитку (чоловіки - 52%, жінки - 38%);
- нормативно-правових актів для введення в дію застосування державних стратегій розвитку, державних політик, державних програм, національних проектів, галузевих та регіональних стратегій розвитку, в т.ч.: 1) для державних стратегій розвитку: указами глави країни (чоловіки - 16%, жінки - 38%); постановами парламенту (чоловіки - 26%, жінки - 6%); 2) для державних політик: указами глави країни (чоловіки - 54%, жінки - 36%); 3) для державних програм: 4) для національних проектів: законами України (чоловіки – 16% та жінки – 8%); 5) для галузевих та регіональних стратегій розвитку: наказами міністерств (чоловіки 66% та жінки – 82%);
- форми документа для розроблення державної політики, а саме: стратегії (чоловіки 56% та жінки – 38%); основних засад (чоловіки 8% та жінки – 16%); концепції громадський контроль заходів, які можуть істотно підвищити ефективність реалізації стратегій державного розвитку, державних політик, державних програм, в т.ч.: 1) для стратегій державного розвитку: громадський контроль (чоловіки 16% та жінки – 8%); 2) для державних політик: щорічна актуалізація (чоловіки - 40%, жінки - 24%); конкретність заходів (чоловіки - 14%, жінки - 24%); 3) для державних програм: підвищення відповідальності (чоловіки - 12%, жінки - 28%).

Як показує аналіз, розбіжності між поглядами чоловіків та жінок найбільше проявляються щодо зовнішніх та внутрішніх (суб'єктивних) умов впливу на самоорганізацію у системі державного управління в Україні, проявів глобалізаційного впливу, а також механізмів найбільшого впливу на процеси самоорганізації в системі державного управління в Україні.

Жінки стану зовнішньої залежності або незалежності віддали 9 місце, а чоловіки 7 місце. Рівень інвестиційної привабливості жінки поставили на 7 місце, а чоловіки на 5 місце. Стан зовнішньої підтримки політичного та стратегічного курсу країни жінки поставили на 5 місце, а чоловіки на 6 місце.

Відповідність структури функціям, визначеним стратегією, державною політикою на певну перспективу у жінок на 5 місці (40%), а у чоловіків на 3 місці (58%). Наявність механізмів координації взаємодії з іншими суб'єктами у чоловіків на 5 місці (44%), а у жінок (24%) на 11 місці. Відповідність та достатність повноважень у суб'єктів у чоловіків на 6 місці (40%), в той час як у жінок на 9 місці (28%). Легітимність діяльності суб'єктів у чоловіків на 8 місці (30%), у жінок на 12 місці (18%). Інформаційному забезпеченню чоловіки приділяють меншу увагу (на 9 місці з 30%), а жінки більше (3 місце з 62%).

При оцінюванні глобалізаційного впливу жінки на перше місце

ставлять євроінтеграцію, а чоловіки формування громадянського суспільства, в той час як євроінтеграція у чоловіків на 4 місці, а формування громадянського суспільства у жінок на 3 місці. Євроатлантична інтеграція у жінок на 6 місці а у чоловіків на 9 місці. Боротьба з корупцією у чоловіків на 2 місці, а у жінок на 5 місці. Боротьбі з корупцією жінки воліють демократизацію суспільства на 2 місці, в той час як у чоловіків вона на 3 місці.

Що стосується механізмів найбільшого впливу на процеси самоорганізації в системі державного управління в Україні, то жінки вважають що на четвертому місці має стояти розроблення та реалізація державних політик (44 %), а чоловіки - державне бюджетування (50 %), яке у жінок тільки на 7 місці (36 %).

Серйозно розділилися думки з приводу програмування соціального та економічного розвитку країни, яке у жінок на 6 місці (36 %), а у чоловіків на 12 місці (18 %). Чоловіки ставлять на п'яте місце стратегічне управління та планування на регіональному та територіальному рівнях (40 %), а жінки - аж на 9 місце (34 %).

Адміністративне реформування, програмування регіонального та територіального розвитку, аналітичність прогнозування отримало 16 % у жінок, в той час як у чоловіків це оцінили як 34%, 16% і 26% відповідно. На предмет вдосконалення механізмів, думки частково теж розділилися. Жінки вважають, що на другому місці має стояти взаємоузгодженість стратегій, державних політик і програм (58%), а чоловіки ставлять потребу удосконалення цього механізму аж на 9 місце 26%).

Державному контролю чоловіки надають менше значення ніж жінки (6 місце з 42%) проти 3 місця з 52% у жінок, а от стратегічному управлінню та плануванню на державному рівні вони надали 3 місце (54%) проти 12 місця з 18% у жінок.

Оцінки чоловіків і жінок щодо найбільш важливих чинників при розробці стратегій розвитку теж мають певні розбіжності. Чинник «ідеї» жінки вважають більш важливим ніж чоловіки (7 місце проти 8 місця). А ось механізми управління чоловіки вважають більш важливими (5 місце проти 8 місця у жінок). Моніторинг та контроль жінки ставлять на 3 місце, а чоловіки на 6 місце.

Чоловіки і жінки не завжди єдині в думці, якими нормативно-правовими актами мають вводити в дію:

1) державні стратегії розвитку. Постанови уряду жінки вважають менш прийнятними для цього (3 місце з 16% голосів) ніж чоловіки (2 місце з 27% голосів);

2) державні політики. Жінки віддають перевагу - законам України (1 місце з 44% голосів), а чоловіки - указам глави країни (1 місце з 54% голосів). На 2 місці у жінок укази глави країни (36% голосів), а у чоловіків закони України (36% голосів);

3) державні програми. У жінок на 3 місці з 14% голосів накази міністерств, а у чоловіків вони на 5 місці з 2% голосів;

4) національні проекти. Указами глави країни у жінок на 2 місці з 32% голосів, а у чоловіків на 3 місці з 22% голосів. Постанови уряду у жінок на 3 місці з 28% голосів, а у чоловіків на 2 місці з 30% голосів;

5) галузеві та регіональні стратегії розвитку. Наказам міністерств жінки відводять 1 місце з 82% голосів, а чоловіки з 66%). Постанови уряду у на 2 місці (24% голосів), але з помітно меншим відсотком у жінок, ніж у чоловіків у (32% голосів).

Жінки майже однаково оцінили доцільну форму представлення державної політики як стратегію (38% голосів) або закон (34% голосів), а чоловіки віддали безумовну перевагу стратегії (56% голосів) як формі представлення державної політики.

Висновки. Проведено експертне опитування державних службовців на предмет підвищення розуміння ними процесів та механізмів самоорганізації у системах державного управління з метою застосування отриманих та поміркованих знань для підвищення ефективності та результативності їх роботи. Результати такого опитування представлені за допомогою гендерного підходу, що надає можливості виявити особливості його застосування у практиці державного управління. Як показало дослідження, таких особливостей чимало й їх слід обов'язково враховувати, зокрема при підготовці стратегій, концепцій, програмно-цільових документів, а також у програмах освітньої підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців.

Використані джерела інформації:

1. Методологічний підхід до аналізу процесів самоорганізації в соціальних системах / В. Д. Бакуменко, О. В. Червякова // Науковий вісник АМУ. Серія: Управління. – К.: ВПЦ АМУ, 2012.- вип. 3 (21). – С. 6-15.
2. Бакуменко В. Д. Трансформаційні тенденції державного управління в умовах суспільних змін / В. Д. Бакуменко, О. В. Червякова // Наукові розвідки з державного та муніципального управління, вип. 2, ВПЦ АМУ, 2012. – с. 7-16.
3. Черленяк І. І. Синергетичні концепції та моделі оптимізації системи державно-го управління : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора наук з держ. упр. : 25.00.01 “Теорія та історія державного управління” / І. І. Черленяк. – К., 2011. – 40 с.

References:

1. Metodolohichnyj pidkhid do analizu protsesiv samoorganizatsii v sotsial'nykh systemakh / V. D. Bakumenko, O. V. Chervyakova // Naukovyj visnyk AMU. Serii: Upravlinnia. – K.: VPTs AMU, 2012.- vyp. 3 (21). – p. 6-15.
2. Bakumenko V. D. Transformatsijni tendentsii derzhavnoho upravlinnia v umovakh suspil'nykh zmin / V. D. Bakumenko, O. V. Chervyakova // Naukovi rozvidky z derzhavnoho ta munitsypal'nogo upravlinnia, vyp. 2, VPTs AMU, 2012. – p. 7-16.
3. Cherleniak I. I. Synerhetychni kontseptsii ta modeli optymizatsii systemy derzhavno-ho upravlinnia : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia doktora nauk z derzh. upr. : 25.00.01 “Teoriia ta istoriia derzhavnoho upravlinnia” / I. I. Cherleniak. – K., 2011. – 40 p.

Рецензент: Бакуменко В.Д., д.держ.упр., професор